

Uttalelse til jordbruksforhandlingene 2019/20

Innholdsfortegnelse

Landbruk og matindustriens posisjon i samfunnet	1
Importvernet og toll-administreringen kan spille bedre med markedet	2
Digital verden og nye bransjemuligheter	3
Produsentøkonomi og handlingsrom	4
Sau/lam	4
Storfe	4
Svin	5
Egg	5
Markedsregulering, transparens og opplysningsvirksomhet	6
KLF foreslår:	7
Varemottakere som tilskudds-fordeler og kontrollør	8
Innfraktordningen og kjøre-hviletid	8
RÅK	8
RÅK - prisnedskrivning	9
RÅK - bortfall av eksportstøtte	9
Konsesjonsregelverk svin	9
KSL	10
Tilskudd til økologisk produksjon	10

Landbruk og matindustriens posisjon i samfunnet

Holdninger og verdier i samfunnet er alltid under endring og utvikling. Ny kunnskap og teknologi utvikles, nye ideer får oppslutning, mens gammel erfaring og visdom tillegges mindre vekt. I det norske samfunnet er det ingen under 50 år som husker et samfunn som ikke er smurt av olje og gass. Knappt noen under 35 år husker delingen mellom Øst- og Vest-Europa, og behovet for beredskap og den sikkerhet som nasjonal matproduksjon gir.

Brundtlandrapporten «Vår felles framtid» som kom i 1987 hadde et sterkt søkelys på bærekraftig utvikling, og ble startskuddet til at flere viktige globale og regionale utfordringer er blitt satt på dagsorden i sammenheng med landbruksproduksjon. I dag vet vi at forurensing av vassdrag, jorderosjon, klimagassutslipp, kosthold som en del av helse/overvekt-problematikk, og dyrevelferd er noe av det det norske samfunnet er vesentlig mer opptatt av enn for 30 år siden. Dette spiller også inn på samfunnets forventninger til landbruket.

Landbruk- og matindustrien vil utfordres, påvirkes og avkrevd omstilling som en konsekvens av endringer i storsamfunnets holdninger. Norsk landbruk og matindustri er i dag utformet og tilrettelagt slik at det aller meste er helt avhengige av storsamfunnets velvilje for at Norge fortsatt kan ha «annerledeslandbruket» og en næringsmiddelindustri basert på norske råvarer.

Behovet for at norsk landbruk og matindustrien i tilstrekkelig grad makter å ta inn over seg storsamfunnets forventninger, bearbeide forventningene og imøtekomme mest mulig av disse med gode, faglig dokumenterte tiltak som er praktisk gjennomførbare, er større enn noen gang. Avtalepartene må i sterkere grad enn historisk være villig til å styrke bransjetiltak, løsninger, arbeidsmetodikk etc, som bidrar til landbruket og matindustriens evne å svare ut dette. Dette innebærer også tiltak som har til hensikt å skape en positiv forståelse og oppmerksomhet, betydningen av landbruket og matindustrien for Norge som nasjon.

Avtalepartene må klare dette uten å rukke ved at det viktigste målet for norsk landbruksproduksjon; å produsere tilstrekkelig med råvarer slik at norsk næringsmiddelindustri får dekket sitt behov. Det er denne målsettingen, som på kort og lang sikt, legger til rette for høyest mulig matvaresikkerhet for befolkningen.

Importvernet og toll-administreringen kan spille bedre med markedet

For å dekke råvarebehov ut over det norsk landbruk kan levere, må det være et velfungerende importvern. I det ligger det at importvernet - i tillegg til å stanse import når det er hensikten - effektivt og rasjonelt må åpne for import av riktig råvare, av rett kvalitet, og til riktig tollsats når det er underdekning i markedet.

Dagens importregime har et stort antall kjøtt- og eggkvoter som kan importeres med fordelaktig toll. For kvotene som selges på auksjon nulles langt på vei fordelene av lav toll ut av auksjonsavgiften. Kvoter som ikke omsettes på auksjon har den fordelene at merverdien fra det norske markedet havner hos eksporterende land i stedet for den norske statskassa. Denne eksporten er derfor et viktig og målrettet bidrag for å styrke utviklingen av landbruket samt bidra til fattigdomsbekjempelse i disse landene. For kjøtt gjelder dette særlig Namibia, Botswana og Eswatini.

Hvordan samspillet mellom norsk produksjon og import foregår for å dekke markedets behov, er av stor betydning for muligheten til å hente bøndernes inntekter fra markedet. Det er et betydelig forbedringspotensial i dette samspillet som kan bidra til å bedre markedsbalansen. I dag er det, til tross for samlet underdekning av storfekjøtt, et utbud av biff/filet som er ca 30 prosent større enn den norske produksjonen. Det fallende prisnivået og tunge markedet for disse stykningsdelene har bidratt til at ytrefilet, mørbrad og andre høyverdige produkter går i sorteringer. Dette i sin tur vanskeliggjør muligheten til å oppnå forventet engrospris for slaktet; med andre ord vanskelig å oppnå forventet inntekt til bønderne.

KLF mener avtalepartene må se på hvorfor det oppstår situasjoner der enkeltprodukter/kvaliteter blir overproporsjonal i markedet, og hva som kan gjøres for å avbøte dette. Markedsbalanse også når det gjelder stykningsdeler/sorteringer er viktig for at norske bønder skal kunne ta ut markedsinntekter som forventet av Stortinget. Dette kan, og må, gjøres slik at eksportørlandene likevel sikres eksport av samme volum kjøtt til Norge. I dagens avtaler har norske myndigheter bare definert importvolum på bestemte tollposisjoner pr år. KLF ser flere alternative måter å gjøre forutsetningene for import noe mer finmasket i den hensikt å oppnå bedre samspill med det norske markedet, og bidrar gjerne i dette arbeidet.

Til orientering er vi blant annet informert om at ca 50 tonn ytrefilet (som nærmet seg dato), har blitt tilbudt markedet til 70 kr/kg i 2018. Norsk pris på samme tidspunkt var 256 kr.

Digital verden og nye bransjemuligheter

Mellom landbruket, varemottakene, matindustrien og myndighetene utveksles store mengder data av mange slag, til ulike formål og av ulik strategisk betydning. Med revolusjonen som har skjedd innenfor internett og skyløsninger, har informasjonsstrømmen fra landbruket blitt vesentlig utvidet gjennom «internet of things».

Utviklingen medfører nye og uante muligheter for alle parter. KLF er opptatt av at det tas initiativ, og legges til rette for at slike data så langt mulig ikke «privatiseres», men at det etableres bransjeløsninger som sikrer alle lik tilgang til grunndataene. Eierskap til data, hvordan disse kan brukes og av hvem til hva er viktige spørsmål som er under avklaring.

KLF ber avtalepartene rette fokuset mot hvilke muligheter det ligger til effektivisering og besparing for landbruket, myndighetene og hele verdikjeden gjennom satsing på en koordinert digitalisering på en del områder av sektoren.

Næringsdepartementet har invitert landbrukssektoren med på en satsing gjennom Offentlig Privat Samarbeid (OPS). Visjonen er å utvikle løsninger som tar utgangspunkt i at når et faktum er registrert et sted, skal det automatisk kunne flyte digitalt til de andre systemene som har behov for den informasjonen.

Dette åpner store besparelser for eksempel innenfor:

- Regnskap og skattekontroll
 - Tilskuddsberegninger, og nye måter å innrette tilskudd på, herunder erstatning av telledato
 - Kjøttkontrollen og matkjedeinformasjon
 - Klimautslipp fra gårdsnivå (bruk av Klimasmarts kalkulatorer)
 - KSL-registrering på gårdsnivå og drifting av systemet
 - Beslutningsstøttegrunnlag for drifta på gården - økonomisk, dyrevelferdsmessig, etc
- Og det vil kunne bidra til en betydelig utvikling og innovasjon i hvordan produkter kan merkes og markedsføres med tilleggsinformasjon – eller «storytelling» knyttet til produktene.

I dag er de viktigste overordne bransjeinitiativ i dette arbeidet det som skjer gjennom selskapene Dataflyt og Klimasmart. Fra Dataflyt er det videre inngått samarbeid med Næringsdepartementet om Offentlig Privat Samarbeid.

KLF oppfordrer avtalepartene til å helhjertet gå om bord i dette arbeidet både som enkeltvis parter, men også som avtaleparter gjennom finansiering over jordbruksavtalen. Avtalepartenes avgjørende bidrag til Klimasmart fortjener honnør, og finansiering til dette arbeidet må videreføres over jordbruksavtalen. Men Klimasmart er bare en start i dette viktige arbeidet.

Vår vurdering er at avtalemidler til dette formålet sannsynligvis vil være det som gir aller størst bidrag til effektivisering av verdikjeden, med positiv miljøkonsekvens, og størst forbedring i norsk landbruk- og matindustri konkurransekraft i kampen om norske forbrukeres tallerken og tillit.

Produsentøkonomi og handlingsrom

Det er ikke mulig å effektivisere landbruket vekk fra topografiske, klimatiske og geografiske konkurranseulempen sammenlignet med våre naboland. Det samme gjelder for konkurranseulempen som følger av småskala bruksstruktur i Norge. KLF legger derfor til grunn at Norge - i overskuelig framtid - skal ha en landbruks- og matpolitikk som bygger på at Stortinget står ved å sikre et skjermings- og støttenivå til norsk landbruk som kompenserer for disse ulempene.

Jordbruksavtalen er et godt verktøy mellom stat og næring til å finne omforent fordeling for hvordan dette skal gjøres. Det forutsetter likevel at avtalepartene er bevisst på matindustriens behov og tar hensyn til disse, uten at det bidrar til konkurransevridning mellom markedsregulatorne og andre aktører.

Produsentøkonomien bestemmes av prisene som oppnås i markedet og omfanget av tilskuddsordningene i jordbruksavtalen. Priser på storfekjøtt, lammekjøtt og egg er ikke lenger tema i jordbruksforhandlingene, men er i sin helhet overlatt til Nortura å bestemme i rollen som markedsregulator. Det kun pris på svin som er gjenstand for forhandlinger.

At produsentøkonomien oppfattes å være tilfredsstillende på lang sikt er viktig for at yrkesutøverne i landbruket skal være interessert i å investere store beløp i et produksjonsapparat som det er lang avskrivningstid på. Tillit til at de viktigste politiske forutsetningene for drift i Norge er stabile og bare endres langsomt, og over tid, er helt avgjørende.

Samtidig er markedsbalansen en helt avgjørende faktor for bondens økonomi. Det er en krevende balansegang å finne rett nivå på økonomien i en produksjon kontra en økonomi som er så god at den gir overproduksjon. Å finne dette balansepunktet er en av avtalepartenes viktigste oppgaver.

Sau/lam

Med dagens markedsituasjon for sau/lam er det viktig at avtalepartene ikke benytter økonomiske virkemidler for å stimuleres produksjonen ytterligere.

Økonomiske incentiver kan imidlertid vurderes for å redusere sauekjøttproduksjonen uten at dette samtidig reduserer produksjonen av lammekjøtt. Dette kan være tiltak som medvirker til at søyene har flere lamninger før utrangering. En mulighet som bør utredes er om det med utgangspunkt i data fra sauekontrollen kan gis et ekstra slaktetilskudd for søyer som har hatt for eksempel 5 lamninger.

For lam- og sau anbefales avtalepartene å vurdere bransjetiltak som bidrar til å økt etterspørsel. Et målrettet tiltak vil være å bevilge kampanjemidler til Matprat for ekstratiltak på sau/lam. For egg er det igangsatt en treårig kampanje til en pris av 5 millioner kr årlig. Salgsutviklingen har de siste årene hatt en positiv utvikling.

Storfe

Avtalepartene har over flere år iverksatt tiltak for å øke produksjonen. Det er gledelig å se at tiltakene virker. KLF er imidlertid klar på at det ikke er klokt å styrke økonomien ytterligere pr nå - spesielt ikke pga de forventningene dette gir om fremtiden. At det legges til rette for at yrkesutøverne kan oppnå ordinær lønnsvekst bør det likevel være rom for.

Bakgrunnen for KLFs påholdenhet er at det i storfekjøttproduksjonen er en betydelig tidsforsinkelse fra produksjonen starter til produktene ligger i butikken. Vi ser at det allerede ligger prosjekter i næringen som bidrar til vekst, men vi er usikre hvor mye som blir realisert.

Vi er også usikre på hva effekten av bortfallet av osteeksporten og den gradvise økningen av import av melkeprodukter vil bli. Det er all grunn til å tro at varemottakene av melk vil gjøre alt de kan for å skaffe alternative kanaler for det alt vesentligste av bortfallet. KLF ser slett ikke bort fra at de vil lykkes godt med dette.

Avtalepartene kan likevel styrke sektorens konkurransekraft ved å tilføre ekstra midler til avlsarbeidet som drives på ammeku-produksjonen, spesielt med tanke på å øke utnyttelsen av utmarksbeiter og andre grovfôrressurser. I et kort- og mellomlang sikt vil ikke dette virke produksjonsdrivende.

Svin

Svinekjøttsektoren har hatt en betydelig og vedvarende overproduksjon. Sterkt fokus på å øke smågristallet pr purke uten å iverksette tiltak for å ta ned purketallet nasjonalt, må sies å være en vesentlig årsak.

Samtidig har svinekjøttet et svakt omdømme hos forbrukerne og lav pris er en vesentlig driver for salg. Også fokus på dyrevelferd hos slaktegris har vært et tema som har tyngt næring, men bransjen inklusive slakteriene har foretatt et formidabelt løft for å bedre dette.

Det er tegn til bedring av markedsbalansen. Insemineringstallene har falt over en lengre periode og det er en positiv indikator. De første 9 ukene av 2019 har det ikke blitt frosset inn flere griser enn det som er tatt ut av reguleringslager. Det har etter nyttår blitt markedsregulert en del svinekam og 23 prosent-sortering som oppfølging av den vellykkede ribbeskjæringen før jul, men vi har samtidig grunn til å tro at private lagre av stykningsdeler og sorteringer i samme periode er redusert.

I respekt for de inngripende tiltak som er iverksatt, herunder purkeslakting og smågrisslakting, vil KLF likevel konkludere med at bruken av virkemidler i sektoren og fastsetting av målpris begrenses til å dekke kostnadsveksten i sektoren.

Arbeidet med dyrevelferd gris må fortsatt ha meget høy prioritet. Avtalepartene bør derfor åpne for å bruke midler under jordbruksavtalen for å forsterke og forsere arbeidet med dyrevelferd i sektoren, herunder få på plass nødvendige digitale registrerings- og styringsverktøy på bransjenivå gjennom Animalia. For å styrke svinekjøttets omdømme i markedet, ut over ren reklame, ser KLF i dag ingen annen relevant aktør enn Opplysningskontoret for egg og kjøtt.

Egg

Overproduksjonen på egg er vedvarende og belaster økonomien i bransjen i betydelig grad. Utfordringene med å begrense overproduksjon skyldes mange forhold, blant annet den frie etableringsmulighet som mottakplikten åpner for, og svak mobilitet av produsenter mellom eggpakkerier slik at både volumer og kvaliteter dekkes. Det er grunn til å tro at den «planlagte løpende overproduksjonen» for å dekke markedstopper er høyere enn nødvendig.

På den positive siden ser vi at det er betydelig vekst i markedet for egg - en vekst som faller sammen med Matprats ekstraordinære satsing på egg.

KLF mener det er lite rom for å stimulere økonomien i produksjonen uten å utløse overproduksjonsproblemer, eller på annen måte få kontroll over etableringsiveren.

Økonomisk stimulering av tiltak som bidrar til forsvarlig og optimal håndtering og avhending av utrangerte høns bør vurderes, for eksempel støtte til gassing i huset og leveranse av kadaver til godkjent mottaker. Slike tiltak vil selvsagt styrke produsentens økonomi, og det er grunn til å tro at tiltaket likevel ikke vil bidra i vesentlig grad til å stimulere oppstart av eggproduksjon.

Markedsregulering, transparens og opplysningsvirksomhet

I flere år har vi registret en utvikling der tiltak for å regulere markedet av ulike årsaker har mistet noe av sin kraft. Dels henger dette sammen med politiske beslutninger som bortfall av regulerings-eksport, og dels markedsmessige forhold der endringer i engrosprisen på helt slakt ikke umiddelbart slår ut i lavere forbrukspriser.

En del av tilliten til reguleringssystemet for de private aktørene, er fundert på at når de kjøper slakt på forsyningsplikten, så er verdiene i skjærekalkylen slik at salgsverdien av stykningsdelene/sortering forsvarer innkjøpsprisen. Fra 02.07.2018 ble prisene på klassifiseringen endret på storfeklassene R, U og E så mye at det er tap å skjære storfe fra disse klassene. De fleste slakt fra ammekuproduksjon havner i dette intervallet og utgjør derfor en stor del av den totale storfeproduksjonen. Det er nå stilt spørsmål til kalkylene markedsregulator nå benytter. Skjærekalkylen framstår som teoretisk og ukorrekt med tanke på de produkter som blir solgt og prisnivået på disse. Det er en tydelig endring i forbruksmønsteret, hvor større andel av norsk biff og filet blir brukt til karbonadedeig- eller hamburgerproduksjon til en betydelig lavere pris. Skjærebedriftene har opplevd store tap på spesielt slakt med god klassifisering. Dette kan ikke fortsette.

Et annet forhold som svekker tilliten til reguleringssystemet er opplevelsen flere bedrifter hadde i 2018 med store mengder hel sau på fryselager samtidig som det ikke var mulig å fremskaffe fåresortering i markedet. Forsyningsplikten gjelder kun på helt slakt, men dersom det sendes sau til pelsdyrfôr og det ikke finnes fåresortering i markedet, så er det et åpenbart uttrykk for at det er feil prising på sau og saue-detalljer. Dette må rettes opp.

Opplysningsvirksomheten gjennom Opplysningskontoret for egg og kjøtt er svekket gjennom fire budsjetter med samme nominelle beløp. I samme periode er det åpnet flere angrepsfronter mot kjøttbransjen; angrep det er viktig å koordinere og svare samlet på fra kjøttsektoren. Dyrevelferd er nevnt, og klima, miljø og bærekraft samt helse/kosthold er andre. Ytre krefters trykk mot å redusere kjøttkonsumet er stort. Skal kjøtt- og eggproduserende bønder kunne svare for seg på en troverdig og offensiv måte mot forbrukerne, er finansiering av arbeidet til OEK og Animalia helt avgjørende.

Produksjonsplanleggingen for å unngå overproduksjon er et stadig viktigere virkemiddel. Før årets forhandlinger er det forventet at Omsetningsrådet vil foreslå nye/endrede tiltak i så måte. KLF oppfordrer avtalepartene til å være nysgjerrige og interessert i å tilrettelegge for de nye forslagene som eventuelt måtte komme, alternativt igangsette videre utredninger med utgangspunkt i forslagene.

Uavhengig av forslag fra Omsetningsrådet bør avtalepartene vurdere hvilket handlingsrom det er for økt dialog på bransjenivå – ikke bedriftsnivå – for å sikre gode prognoser og beslutningsstøtte som grunnlag for en produksjon i Norge, i det omfang Stortinget forventer gjennom jordbruksoppgjøret.

KLF foreslår:

- Avtalepartene skal utrede handlingsrommet for økt dialog i kjøtt- og eggsektoren. Dette for å sikre gode prognoser, og beslutningsstøtte, for å unngå produksjon ut over Stortingets forventning som blir lagt til grunn i jordbruksforhandlingene.
- Avtalepartene må be om at markedsregulator tar initiativ til en bransjegjennomgang av skjærekalkylene og tilpasse disse til det faktiske skjæremønsteret i bransjen, slik at tilliten kan reetableres til systemet.
- Markedsregulator må pålegges å sikre at prisbanen for saueslakt bidrar til at markedet frembringer ønsket råstoff. Det gjelder særlig for de saueproduktene som omfatter større deler av sauen, som sorteringer, dersom regulator selv ikke finner det interessant å tilby disse på permanent basis.
- Det skal ikke legges føringer i jordbruksavtalen som innebærer begrensninger, heller ikke økonomiske, i Opplysningskontoret for egg og kjøtt sin aktivitet. Kutt i budsjettet til opplysningsvirksomheten skal ikke forskutteres.
- Sau tas ut av markedsregulering. Dette fordi regulering av sau/sauekjøtt ikke bidrar til prisoppnåelse av Planlagt Gjennomsnittlig Engrospris. Tallene på reguleringslager er god dokumentasjon på dette. Endringen vil bidra til at engrosprisen for sau finner sin bane som fortløpende klarerer markedet på kort og lang sikt, ev gjennom kommersiell eksport. En slik løsning kan også åpne for et større inntektsuttak fra det norske markedet gjennom økt lammesalg, dersom sauen er attraktiv på eksportmarkedet.
- KLF mener det er uheldig for markedsituasjonen, bøndene og forbrukerne, når det finnes varer på reguleringslager lenger enn det må. Tiltak bør iverksettes for å få vare ut så raskt som mulig, om det ikke gjelder sesonglagring. Det er ikke tillitsvekkende at et marked kan ha en dekningsgrad under 100 prosent over lengre perioder, samtidig som uttaket fra reguleringslager ikke tilsvarer underdekningen. KLF foreslår at det utredes om det er mulig at en viss andel av helslakt-kjøpet til kunder som har egen produksjon og varmebehandling av produkter, skal komme fra reguleringslager når det er vare på reguleringslager og dekningsgraden er under 100. Dette kan bidra til raskere tømming av lager, som koster bonden penger, og det vil raskere legge til rette for åpning av import dersom det er underdekning i markedet.
- Det må i sterkere grad åpnes for at reguleringstiltakene kan målrettes slik at de bidrar til en tilpasning i produksjonssituasjon som samsvarer med markedsbehovet på kvaliteter. For eksempel bør det signaliseres at når det gjelder tiltak som førtidsslakting av høner, skal tiltaket utformes slik at produsenter med innredet bur får større motivasjon til å begrense produksjonen fremfor de med frittgående høner, da det er underskudd av egg fra frittgående i markedet.
- Omsetningsavgiften i seg selv bør i større grad enn i dag benyttes som et virkemiddel i reguleringen, ikke bare som en finansieringskilde for tiltakene. En mer systematisk bruk av omsetningsavgiften kan på denne måten bidra til bedre markedsbalanse, men kan på den annen side også bidra til økt konkurransevridning mellom markedsregulator og private aktører. KLF forutsetter at det etableres løsninger og rutiner som helt og holdent forhindrer dette.
- Når det bestilles varer i samsvar med forsyningsplikten må det innføres krav om tilbakemeldingstid for leveranser fra markedsregulator. Det bør forventes at markedsregulator for egg i løpet av fem virkedager kan informere kunden om hvor stor andel av bestillingen som leveres. For slakt må tilbakemeldingene komme seinest onsdag kl 12 for leveransen kommende uke.

Varemottakere som tilskudds-fordeler og kontrollør

Jordbruksavtalens håndtering av ordninger for tilskudd og endringer av ordningene, krever betydelig arbeidsinnsats og investeringer fra slakteriene for at det skal la seg gjennomføre. Det er f.eks. tidligere gitt signal om at myndighetene vurderer å gi grunntilskudd til bare en viss prosent av antall småfe pga forpliktelsene i WTO. I forslag om justert konsesjonsregelverk for gris er det foreslått en spissfindig dokumentasjon av «purke» som ikke er av relevans for slakteriet eller kjøttindustrien. De større slakteriene har antydnet at det forslaget vil kreve en ekstra person på linja for å kontrollere. Slike kontrollkostnader slakteriene påføres for gjennomføring av landbrukspolitikken, må dekkes over jordbruksavtalen. Det samme må kostnadene for å tilpasse slakterienes løsninger til endringer i tilskuddssystemene, normalt beregnet til 50 - 100 000 kr pr slakteri.

Innfraktordningen og kjøre-hviletid

KLF oppfatter dagens fraktordning slik den er utformet og tilrettelagt, som en generell prisnedskrivning av inntransport av dyr til slakt. Beløpet det enkelte slakteri mottar er til en stor grad avhengig av hvor slakteriet er plassert i forhold til andre slakterier. Produsenter som er lokalisert geografisk i forhold til slakteriet slik at de faktisk utløser tilskuddet som bevilges slakteriet, har ingen mulighet til å ha innsyn i hvilken grad de selv nyter godt av det.

KLF anser det derfor ikke nødvendig med en generell økning av fraktsatsene.

De nye reglene for kjøre/hviletider fremkaller imidlertid et behov for å ha en gjennomgang av ordningen. I grisgrendte områder med lange transporter til nærmeste slakteri, vil kostnadsøkningen til inntransport være vesentlig. Dagens innfraktmodell har ikke innbygd en faktor som tar hensyn til hvor det er nødvendig med to sjåførere etc for å sikre inntransport til nærmeste slakteri. Det er nødvendig å få dette på plass slik at det kun er satsene for disse områdene som oppjusteres.

Forsøket med å løse dette problemet med å tilføre ordningen mer penger generelt vil bare øke konkurransevridningen mellom slakterier som har flere anlegg, og slakterier som er lokalisert i et område med lange transportavstander.

RÅK

RÅK-ordningen en god ordning for den delen av matvareindustrien som produserer industrielt bearbejdede varer i Norge. Ordningen muliggjør at det kan være fri konkurranse for ferdigvarer over landegrensene til tross for ulike råvarepriser i landene. Skal norske arbeidsplasser og produkter med norske råvarer vinne fram i konkurransen, må RÅK-tilskuddene reelt utjevne råvareprisforskjellene. Det er viktig at de store varegruppene, som pizza og supper/sauser, fortsatt blir prioritert i ordningen.

Markedet for RÅK-varer øker hele tiden. Det blir stadig mer sammensatte og spesialiserte produkter som krever spesialiserte, ofte unike, råvarer. En forutsetning for at norske råvarer benyttes til RÅK-produkter, er at slik industri velger å være etablert i Norge. Derfor er det viktig at avtalepartene er med og bidrar til at slik industri ikke opplever unødvendige og/eller uforutsigbare andre kostnader som reduserer motivasjonen for å være etablert i Norge. Å tilrettelegge for større fleksibilitet i praktisering av tollvernet for råvarer som norsk RÅK-industri må importere uansett, fordi disse varene ikke finnes norsk produksjon, er et slik tiltak.

RÅK - prisnedskrivning

Politiske signaler gir tydelig uttrykk for at RÅK-industrien skal sikres konkurransekraft gjennom råvarepriskompensasjon, og at det også skal være midler for å ta hensyn til svingende volumer, råvarepriser og valutakurser.

I praksis blir ikke alle RÅK-varer sikret råvarepriskompensasjon. Dette fordi en råvare og/eller en ferdigvare ut fra gjeldende regelverk ikke nødvendigvis er berettiget slik kompensasjon. Et eksempel på dette er *kjølte og fryste ferdigretter*. Her får retter basert på pasta prisnedskrivningstilskudd for bl.a. kjøtt, egg og melkeråvarer, mens retter som er basert på ris ikke får tilskudd for innhold av de samme råvarene selv om begge typene ferdigretter er RÅK-varer.

Dette innebærer en konkurranseulempe for norskbasert RÅK-industri og er et tapt marked for norske bønder. Avtalepartene bør igangsette en gjennomgang av dette med sikte på å sikre at alle markedsmuligheter som kan være tilgjengelig for norsk landbruk, kan benyttes fram til 2021.

RÅK - bortfall av eksportstøtte

At eksportstøtten skal være avviklet i løpet av 2020 kan få store konsekvenser for norsk landbruk og matindustri, om ikke nødvendige endringer og tilpasninger gjennomføres i tide. For avtalepartene må det være et overordnet mål å sikre at RÅK-industrien ser seg tjent med å være i Norge for å sikre markedsavsetning for mest mulig av norsk landbruksproduksjon inn i RÅK-markedet.

Avtalepartene må igangsette en kartlegging/utredningsarbeid sammen med berørt industri for å fremskaffe et best mulig beslutningsstøttegrunnlag. Det skal tas helt avgjørende beslutninger både av myndighetene og av industrien selv. Det er sammenhengen mellom disse beslutningene som til slutt blir avgjørende for omfanget av RÅK-industrien i Norge og dermed også behovet for norske råvarer.

For industrien er det gjerne spørsmål om:

- produksjoner som må avvikles eller om det kan skaffes råvarer fra andre steder
- bruk av innenlands/utenlands bearbeiding – og ev behov for endringer i regelverket
- flytting av hele produksjoner (til andre land)

For myndighetene er det spørsmål om:

- Kan prisen på råvaren settes til konkurransedyktig nivå på andre måter, for eksempel via generell prisnedskrivning
- Tilrettelegging for at aktuell råvare kan produseres til lavere pris i Norge.
- Flere typer, og nivåer, av regelverksendringer som gir trygghet for RÅK-industrien at det er en levelig framtid i Norge.

Konsesjonsregelverk svin

Jordbrukets avtaleparter besluttet i forrige avtale en innskjerping av regelverket for svin, med å innføre et tak for antall purker som den enkelte besetning kan slakte i løpet av et år.

Landbruksdirektoratet utarbeidet en rapport om dette. Forslag til løsning i rapporten hadde store svakheter som ville fått dramatisk effekt om den ble gjennomført. Landbruks- og matdepartementet har seinere sendt sitt forslag til høring. Dette forslaget har rettet opp noe av de negative konsekvensene med å justere forholdstallet som benyttes, men ikke tilstrekkelig. Samtidig er løsningen uoversiktlig med ulike definisjoner av purke. Å etterleve forslaget mht kategorisering av

purke, er i praksis ikke gjennomførbart for slakteriene uten store kostnader. Og selv da uten 100 prosent sikkerhet i arbeidet.

KLF kommer med en egen høringsuttalelse, men oppfordrer avtalepartene å ta en ny diskusjon om rammene for hvordan denne endringen av konsesjonsregelverket skal gjennomføres. Foreslått løsning er for arbeidskrevende for alle involverte, og upresis og urettferdig mellom svineprodusentene.

Når det i høringsdokumentene foreslås å reduseres omfanget av engangspurker av etiske årsaker, blir det temmelig spesielt at avls/formeringsbesetningen skal få ha et høyere antall engangspurker. At avtalepartenes forslag til innskjerping av konsesjonsgrensene munner ut i et forslag om å ha en produksjon i norske avl- og formeringsbesetningene som de selv definerer som uetisk, burde være tilstrekkelig til at saken utsettes og en ny runde om hensiktsmessige løsninger tas.

KSL

KSL er bransjens felles kvalitetssystem for dokumentasjon av produksjon på gården. I landbruk- og matindustrien finnes en rekke varemerker, merkeordninger, fagsystemer for registrering og styring av produksjoner, registreringer av helsedata, effektivitetskontroller, klima- og utslippsdata mv. Det er viktig å sikre en organisering og utveksling av samlet data -og dokumentasjonsmengde som er mest effektiv for bonden.

Tilskudd til økologisk produksjon

Tilskuddsordninger og satser som har blitt etablert for å gi nødvendig ekstra tillegg til økologisk produksjon, for å kompensere for dårligere produksjonsevne, bør gjennomgås. De økologiske «produksjonsulempene» er langt mindre i dag enn de var for få år siden. For eksempel er effektiviteten når det gjelder egg fra økologiske produksjon, nesten like god som for konvensjonell produksjon. Det kan derfor synes uryddig at det trengs et langt lavere hønnetall for å oppnå avløsertilskudd for konvensjonell drift.

Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund er opptatt av at vi fortsatt har vekst i det økologiske segmentet, og at behovet skal dekkes av norsk produksjon.